

פסחים לב

משנה. האוכל תרומת חמץ בפסח

בשוגג	במזיד	האם חייב לשלם?
משלם קרן וחומש	פטור מתשלומין ומדמי עצים	הבנה 1
כפרה – ולכן יש ערך	אין אפשרות לכפר – כגזלן ומשלם לפי הערך- לחמץ בפסח אין ערך	הבנה 2
כר' יוסי הגלילי שיש ערך	למרות שיש ערך כר' יוסי הגלילי, פוסקים כר' נחוניא בן הקנה שיש דין קים ליה ברבה מיניה גם במיתה בידי שמיים	

ציטוט ממשנה בתרומות : תנן התם : **האוכל תרומה בשוגג - משלם קרן וחומש, אחד האוכל, ואחד השותה, ואחד הסך, אחד תרומה טמאה ואחד תרומה טהורה - משלם חומש וחומשא דחומשא.**
שאלה על המשנה : איבעיא להו : כשהוא משלם, לפי מדה משלם או לפי דמים משלם?

צמצום השאלה :

המחיר עלה - דמעיקרא שויה ארבעה זוזי ולבסוף שויה זוזא	המחיר ירד - דמעיקרא שויה זוזא ולבסוף שויה ארבעה
אין שאלה - דודאי כדמעיקרא משלם לפי דמים דלא גרע מגזלן. דתנן : כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה	השאלה - לפי מדה משלם, דאמר ליה : גריוא אכל - גריוא משלם. או דילמא : לפי דמים משלם, בזוזא אכל - בזוזא משלם?

ניסיון לענות : אמר רב יוסף, תא שמע : **אכל גרוגרות ושילם לו תמרים - תבא עליו ברכה,**

- אי אמרת בשלמא **לפי מדה** משלם - אמטו להכי תבא עליו ברכה, דאכיל גריוא דגרוגרות דשויה זוזא, וקא יהיב גריוא דתמרים דשויה ארבעה.
- אלא אי אמרת **לפי דמים** משלם - אמאי תבא עליו ברכה? בזוזא אכל בזוזא קא משלם!

דחייה : אמר אביי : לעולם **לפי דמים** משלם, ואמאי תבא עליו ברכה - דאכל מידי דלא קפיץ עליה זביניה, וקא משלם מידי דקפיץ עליה זביניה.

ניסיון לענות ממשנתינו : תנן : **האוכל תרומת חמץ בפסח, בשוגג - משלם קרן וחומש.**

- אי אמרת בשלמא **לפי מדה** משלם - שפיר.
- אלא אי אמרת **לפי דמים** משלם - חמץ בפסח בר דמים הוא?

דחייה : אין, הא מני - רבי יוסי הגלילי היא, דאמר : **חמץ בפסח מותר בהנאה.**

קושי על הדחייה : אי הכי, אימא סיפא : **במזיד פטור מן התשלומין ומדמי עצים.** אי רבי יוסי הגלילי, אמאי פטור מן התשלומין ומדמי עצים?

תירוץ : סבר לה כרבי נחוניא בן הקנה. דתניא : **רבי נחוניא בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין וכו'.**

התשובה לשאלה היא מחלוקת תנאים : כתנאי :

האוכל תרומת חמץ בפסח

ברייתא 2		ברייתא 1	
ורבי אלעזר חסמא מחייב	רבי אליעזר בן יעקב ועת' אכנה את הקש - דבר הראוי להיות קדש, פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח, שפטור מן התשלומים ומדמי עצים	רבי יוחנן בן נורי מחייב	רבי עקיבא פטור מן התשלומין ומדמי עצים
וכי מה הנאה יש לו לאוכל תרומה טמאה בשאר ימות השנה, שמשלם?	וכי מה הנאה יש לו בה?	ומה הנאה יש לאוכל תרומה טמאה בשאר כל ימות השנה, שמשלם?	וכי מה הנאה יש לו בה?
אף בזו יש לו בה היתר הסקה, שאם רצה הכהן מריצה לפני כלבו או מסיקה תחת תבשילו.	לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה - שאף על פי שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר הסקה, תאמר בזו - שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה!		לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה, שאף על פי שאין לו בה היתר אכילה - יש לו בה היתר הסקה, תאמר בזה - שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה? הא למה זה דומה - לתרומת תותים וענבים שנטמאה, שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה.
חמץ בפסח מותר בהנאה - כר' יוסי הגלילי	חמץ בפסח אסור בהנאה	חמץ בפסח אסור בהנאה	חמץ בפסח אסור בהנאה
		לפי מדה	לפי דמים

קושי: פשיטא!

תירוץ: מהו דתימא: רבי יוחנן בן נורי נמי כרבי עקיבא סבירא ליה, דאמר לפי דמים משלם. והתם היינו טעמא דקא מחייב - משום דסבר לה כרבי יוסי הגלילי, דאמר: חמץ בפסח מותר בהנאה, קא משמע לן.

קושי: אימא הכי נמי!

תירוץ: אם כן נהדר ליה רבי יוחנן בן נורי לרבי עקיבא כי היכי דמהדר ליה רבי אלעזר חסמא לרבי אליעזר בן יעקב.

אבא שאול	תנא קמא	
עד שיהא בו שוה פרוטה	משלם קרן וחומש	האוכל כזית תרומה מאי טעמא
ועת' - ואין נתינה פחות משוה פרוטה.	ואי' כי 'אכל קש כשזזה - ואכילה בכזית	
הא כתיב 'אכל? ההוא - פרט למזיק הוא דאתא	הכתיב ועת' ההוא מיבעי ליה לדבר הראוי להיות קדש, (פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח).	איך כל דעה מתייחס להוכחה של השני?

ויקרא פרק כב פסוק יד

ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויטף חמשתו עליו ונתן לפהו את הקדש:

תנו רבנן: **האוכל תרומה פחות מכזית - משלם את הקרן ואינו משלם את החומש.**
שאלה: היכי דמי?

- אי דלית ביה שוה פרוטה - קרן נמי לא לישלם,
 - ואי דאית בה שוה פרוטה - חומש נמי לישלם!
- תשובה:** לעולם דאית בה שוה פרוטה. ואפילו הכי, כיון דלית ביה כזית - משלם את הקרן ואינו משלם את החומש.
- ייחוס הברייטא לפי דעות תנא קמא ואבא שאול:** אמרוה רבנן קמיה דרב פפא: הא דלא כאבא שאול, דאי כאבא שאול - האמר: כיון שיש בה שוה פרוטה, אף על גב דלית ביה כזית!
דעה אחרת – רב פפא: אמר להו רב פפא: אפילו תימא אבא שאול, אבא שאול תרתי בעי. **דחיית דברי רב פפא:** ומי בעי אבא שאול תרתי? והא תניא (בתוספתא),
אבא שאול אומר: את שיש בו שוה פרוטה - חייב בתשלומין, את שאין בו שוה פרוטה - אינו חייב בתשלומין.
אמרו לו: לא אמרו שוה פרוטה אלא לענין מעילה בלבד, אבל לתרומה - אינו חייב עד שיהא בו כזית.
- ואם איתא, כיון שיש בו כזית מיבעי ליה! - תיובתא.
- גם רב פפא עצמו שינה את דעתו:** ואף רב פפא הדר ביה, דתניא:

וחטאה כשזזה - פרט למזיד.

והלא דין הוא,

ומה שאר מצות (חלב ודס) שחייב בהן כרת

מעילה שאין בה כרת

↓ ↓
פוטרי בהן את המזיד (אין חיוב חטאת אלא בשגגה) אינו דין שפטר את המזיד?
לא אם אמרת בשאר מצות - שכן לא חייב בהן מיתה, תאמר במעילה שחייב בה מיתה. תלמוד לומר:
כשזזה - פרט למזיד.

דיון בברייטא - המשך בדף הבא – רק אז נגיע לרב פפא:
אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין: האי תנא, מעיקרא אלימא ליה כרת, ולבסוף אלימא ליה מיתה?
ואמר ליה; הכי קאמר: לא אם אמרת בשאר מצות - שכן לא חייב בהן מיתה בפחות מכזית, תאמר במעילה - שחייב בה מיתה בפחות מכזית.
ואמר ליה: תנוח דעתך שהנחת את דעתי

